EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 10.7.2020
COM(2020) 325 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

TRETJE POROČILO NA PODLAGI MEHANIZMA ZA ZADRŽANJE IZVZETJA IZ VIZUMSKE OBVEZNOSTI

{SWD(2020) 132 final}

I. Uvod

Liberalizacija vizumskega režima še naprej sproža ključne reforme na področju migracij, varnosti in pravosodja ter olajšuje stike med ljudmi, saj so državljani tretjih držav izvzeti iz vizumske obveznosti za bivanje do 90 dni v katerem koli 180-dnevnem obdobju. Brezvizumski režim prinaša tudi odgovornosti. Tretje države morajo nenehno izpolnjevati zahteve v zvezi z liberalizacijo vizumskega režima ter vseskozi zagotavljati pogoje za dobro upravljanje migracij in varnostnih razmer. To je v skladu s celostnim pristopom Evropske komisije, ki obravnava vse vidike migracij in varnosti.

To **tretje poročilo na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti** izhaja iz dolžnosti Komisije, da spremlja nenehno izpolnjevanje zahtev v zvezi z liberalizacijo vizumskega režima v tretjih državah, katerih državljani so izvzeti iz vizumske obveznosti, ter da vsaj enkrat letno poroča Evropskemu parlamentu in Svetu[1]. Kar zadeva geografsko območje uporabe, so v poročilu še naprej zajete države, ki so uspešno zaključile dialog o liberalizaciji vizumskega režima. Statistični podatki v poročilu odražajo podatke Eurostata za leto 2019, pri čemer je poudarek na razlikah med letoma 2018 in 2019. Kjer je to mogoče, je razvoj politike v analiziranih državah opisan do objave tega poročila julija 2020. To poročilo je tako kot drugo poročilo na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti[2] z dne 17. decembra 2018 (v nadaljnjem besedilu: drugo poročilo) osredotočeno na posebna področja[3], na katerih so potrebni nadaljnji ukrepi za zagotovitev trajnostnosti doseženega napredka. Ta področja vključujejo nedovoljene migracije, prošnje za azil, ponovni sprejem, javni red in varnost (vključno z organiziranim kriminalom, bojem proti korupciji, kazenskim pregonom in bojem proti pranju denarja). Zato to poročilo ne zajema meril, ki se nemoteno izvajajo.

Potem ko je večina držav članic EU in partnerskih držav sredi marca uvedla omejitve, povezane s COVID-19, se je gibanje po celotni regiji Zahodnega Balkana in vzhodnega partnerstva močno zmanjšalo. Večina omejevalnih ukrepov v partnerskih državah je bila pozneje odpravljena. Komisija je 11. junija 2020 sprejela sporočilo o oceni uporabe začasne omejitve nenujnih potovanj v EU.[4]V zvezi s sosednjimi državami EU je izrazila pripravljenost, da bi regijo Zahodnega Balkana[5] tesno povezala z izvajanjem Skupnega evropskega načrta za odpravo ukrepov za zajezitev COVID-19. Svet je 30. junija 2020 kot nadaljnji ukrep sprejel priporočilo o postopni odpravi omejitve nenujnih potovanj iz tretjih držav, ki je vključevalo prvi seznam 15 držav (vključno z Gruzijo, Črno goro in Srbijo). Priporočilo je prvi korak k odpravi omejitve in sledi postopnemu pristopu, ki ga je predlagala Komisija**.**

---

1 V skladu s členom 8(4) Uredbe (EU) 2018/1806 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so izvzeti iz te obveznosti (UL L 303, 28.11.2018, str. 39).

2 COM(2018) 496 final.

3 Komisija v okviru širitvenega paketa EU za države Zahodnega Balkana, katerih državljani so izvzeti iz vizumske obveznosti, in v okviru izvajanja zadevnih pridružitvenih sporazumov za države vzhodnega partnerstva še naprej spremlja splošno stanje na področju notranjih zadev in pravosodja, ki je prav tako pomembno za izvajanje zavez in izpolnjevanje meril za liberalizacijo vizumskega režima.

4 COM(2020) 399 final.

5 Sporočilo Komisije o podpori Zahodnemu Balkanu pri soočanju s COVID-19 in okrevanju po pandemiji (COM(2020) 315 final).

Temu poročilu je priložen **delovni dokument služb Komisije**, v katerem so navedene podrobnejše informacije o razvoju dogodkov.

II. Ocena posebnih področij v skladu z merili za liberalizacijo vizumskega režima

II.1 Zahodni Balkan

Albanija

Nedovoljene migracije, prošnje za azil in ponovni sprejem

Med letoma 2018 in 2019 se je število zavrnitev vstopa državljanov Albanije v schengensko območje + zmanjšalo za 9 % (z 21 515 na 19 670), število državljanov Albanije, za katere je bilo ugotovljeno nezakonito prebivanje, pa se je povečalo za 6 % (z 32 355 na 34 410). Število nedovoljenih migracij državljanov Albanije je še vedno največje med državami Zahodnega Balkana, analiziranimi v tem poročilu. Število odkritih državljanov Albanije, ki uporabljajo ponarejene dokumente, vključno s potnimi listi EU, se je med letoma 2018 in 2019 povečalo za 64 %.

Število prošenj za azil, ki so jih v schengenskem območju + vložili državljani Albanije, se je zmanjšalo že četrto leto zapored, saj je bilo leta 2019 vloženih 18 555 prošenj, leta 2018 pa 19 615. To pomeni 5-odstotno zmanjšanje. Kljub upadajočemu trendu je bila Albanija po številu prošenj za azil v letu 2019 na prvem mestu med državami Zahodnega Balkana, katerih državljani so izvzeti iz vizumske obveznosti. Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil[6] se je leta 2019 znižala na 5,6 % (leta 2018 je znašala 7,6 %). V prvem četrtletju leta 2020 je bilo sporočenih 2 895 prošenj za azil, kar je 44 % manj kot v enakem obdobju leta 2019.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, se je stopnja vračanja znižala, in sicer je leta 2019 znašala 50 % (v primerjavi s 66 %[7] leta 2018), pri čemer je bilo dejansko vrnjenih 15 370 državljanov Albanije. Ker pa države članice EU poročajo o dobrem sodelovanju svojih državljanov in državljanov tretjih držav, bi bilo lahko to znižanje posledica obdelave izjemno velikega števila odločitev, zaostankov v predhodnih letih in mogoče sekundarnih gibanj.

Neutemeljene prošnje za azil, ki jih državljani Albanije vlagajo v državah članicah EU in pridruženih schengenskih državah, ostajajo težava, v zvezi s katero so potrebna nenehna znatna prizadevanja albanskih organov. V tem smislu Albanija še naprej izvaja ukrepe za obravnavanje neutemeljenih prošenj za azil svojih državljanov. Albanski organi so okrepili prizadevanja za ozaveščanje prebivalstva o pravicah in obveznostih, ki izhajajo iz brezvizumskega režima, pa tudi o kaznih za kršitve teh obveznosti. Še naprej so organizirali projekte in kampanje za obveščanje ter na spletiščih vlade in v družbenih medijih redno objavljali pomembne informacije.

---

[6] Za namene tega poročila je stopnja ugodno rešenih prošenj za azil izračunana kot delež vseh pozitivnih odločitev na prvi stopnji (status begunca, subsidiarna zaščita, humanitarna zaščita po nacionalni zakonodaji) glede na skupno število odločitev na prvi stopnji.

[7] Stopnja vračanja v danem letu je izračunana kot razmerje med številom državljanov Albanije, ki so se v danem letu vrnili v Albanijo iz schengenskega območja +, ter številom državljanov Albanije, ki so v istem letu prejeli odločbo o vrnitvi.

Albanski organi so okrepili tudi operativno sodelovanje z državami članicami EU, ki so zaradi nedovoljenih migracij in neutemeljenih prošenj za azil najbolj prizadete, in so s temeljitejšimi razgovori ob izstopu zaostrili preverjanje državljanov Albanije, ki potujejo v tujino, vključno z mladoletniki. Albanija je decembra 2019 sprejela dodatne ukrepe za preprečevanje trgovine z ljudmi.

Albanija je prva od držav Zahodnega Balkana, ki je z EU podpisala in začela izvajati sporazum o statusu glede ukrepov, ki jih v tej državi izvaja Evropska agencija za mejno in obalno stražo (Frontex)[8]. Sporazum je začel veljati 1. maja 2019, temu pa je 21. maja 2019 sledila napotitev skupnih skupin Frontexa na albansko-grško mejo. S tem se je začela nova faza sodelovanja EU in držav Zahodnega Balkana na mejah. Ta operacija kljub omejitvam, povezanim z izbruhom COVID-19, še naprej daje dobre rezultate. Do junija 2020 je v tej skupni operaciji sodelovalo 20 držav članic EU, prijetih pa je bilo več kot 12 000 migrantov z neurejenim statusom.

Albanija je zaradi pandemije COVID-19 16. marca 2020 zaprla svoje meje in nato 24. marca razglasila izredne razmere. Te so bile preklicane 23. junija. Od 22. marca so bili odpovedani vsi komercialni leti. Albanija je 1. junija odprla vse kopenske meje s sosednjimi državami. Albanski organi so v tem obdobju s posebnimi čarterskimi leti za repatriacijo iz tujine v domovino vrnili približno 2 500 državljanov (predvsem iz EU). Nekateri komercialni leti (Dunaj, Beograd in Atene) so bili ponovno vzpostavljeni 15. junija.

Javni red in varnost

Albansko govoreče organizirane kriminalne združbe se ukvarjajo z raznolikimi kriminalnimi dejavnostmi in so vpletene v najrazličnejše kaznive dejavnosti v EU, čeprav jih ni mogoče povezati izključno z Albanijo ali njenimi državljani. Po podatkih Europola so prav državljani Albanije med najpogosteje prijavljenimi osumljenci za huda kazniva dejanja, ki niso državljani EU. So eni najpogostejših uporabnikov ponarejenih dokumentov pri zračnih premikih znotraj schengenskega območja.

Albanija je še naprej utrjevala svoje rezultate in učinkovitost prizadevanj na področju kazenskega pregona v boju proti organiziranemu kriminalu. Rezultat večjega števila obsežnih policijskih operacij so bile odmevne aretacije ter pomembne obtožnice in kazenski pregon, med drugim zaradi tesnejšega policijskega sodelovanja z državami članicami EU. Albanski organi so dosledno kazali močno zavezanost boju proti proizvodnji konoplje in prometu z njo. Albanija je edina država v regiji, ki omogoča tretji državi, da izvaja vsiljiv mehanizem spremljanja (italijanska Guardia di Finanza za odkrivanje in nadzorovanje nasadov konoplje v Albaniji izvaja kontrole iz zraka, ki jih sofinancira EU). Vendar obstaja precejšnja razlika med številom novih zadev in številom pravnomočnih obsodb.

Albanija je februarja 2019 sprejela novo nacionalno strategijo o orožju malega kalibra in lahkem orožju za obdobje 2019–2024. Aprila 2019 je bila vzpostavljena informacijska točka „Strelno orožje“, ki pa jo je treba še dokončno vključiti v policijsko strukturo, da bi začela popolnoma delovati.

[8] Evropska agencija za mejno in obalno stražo, splošno znana kot Frontex.

V letih 2018 in 2019 je Albanija sprejela številne zakonodajne ukrepe za izboljšanje pravnega okvira na področju korupcije. Kar zadeva rezultate pri preiskovanju, kazenskem pregonu in obsodbah na področju boja proti korupciji, se je nadaljeval na splošno pozitiven trend, čeprav so pravnomočne obsodbe visokih uradnikov še naprej redke.

Januarja 2020 je albanska vlada sprejela zakonodajni sveženj, s katerim je uvedla preventivne ukrepe za okrepitev boja proti korupciji, organiziranemu kriminalu in terorizmu, poseben poudarek pa je bil na zasegu in zaplembi sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem. Ta zakon zagotavlja sklop novih preiskovalnih orodij, ki so na voljo posebnemu tožilstvu v okviru novoustanovljene posebne strukture za boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu.

Albanija si prizadeva za temeljito in celovito reformo pravosodja, katere cilj je okrepiti splošna prizadevanja za boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu. Ta reforma vključuje tudi začasno ponovno oceno vseh sodnikov in tožilcev (postopek preverjanja), ki postopoma napreduje in daje oprijemljive rezultate. To preverjanje se je nadaljevalo kljub posledicam pandemije COVID-19. Čeprav so bile predstavitve začasno prekinjene zaradi omejitve gibanja, so se preiskovalne dejavnosti v zvezi s preverjanjem dokumentacije nadaljevale z izmenjavami na daljavo. Predstavitve v okviru preverjanj so se znova začele 3. junija 2020. Na splošno je 64 % doslej obdelane dokumentacije o preverjanjih privedlo do razrešitev ali prostovoljnih odstopov ocenjenih oseb. Postopek preverjanja in njegovi rezultati ostajajo ključnega pomena za povrnitev zaupanja javnosti v sodstvo in državne organe pregona.

Junija 2019 je bil v Albanijo napoten Europolov uradnik za zvezo, julija pa je Europol uradno odprl svoj urad za zvezo v Tirani, ki je prvi tovrstni urad na Zahodnem Balkanu. S tem je bilo dodatno okrepljeno sodelovanje med policisti držav članic EU in albanskimi policisti v boju proti organiziranemu kriminalu ter olajšano usklajevanje prizadevanj za skupno reševanje čezmejnih groženj in boj proti kriminalnim mrežam.

Marca 2019 je bil podpisan delovni dogovor med Albanijo ter Evropskim centrom za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami, ki je prvi tak dogovor na Zahodnem Balkanu. Omogoča zagotavljanje ključnega strokovnega znanja albanskim organom ter podpira nadaljnje približevanje albanskega prava in politik na področju vprašanj, povezanih z drogami, pravu in politikam EU.

Poleg tega je 1. novembra 2019 začel veljati sporazum o sodelovanju med Eurojustom in Albanijo. S sporazumom se bo dodatno olajšalo pravosodno sodelovanje med strokovnjaki EU in Albanije ter okrepil boj proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu.

Albanija je bila ena od prvih držav Zahodnega Balkana, ki je na podlagi skupnega akcijskega načrta EU in Zahodnega Balkana za boj proti terorizmu[9] s Komisijo 9. oktobra 2019 podpisala dvostranski izvedbeni dogovor o boju proti terorizmu. Albanija je prvo poročilo o izvajanju dogovora predložila junija 2020.

Število obsodb za pranje denarja ostaja majhno, poleg tega še vedno ni sistematičnega vzporednega preiskovanja financiranja terorizma. Potem ko je albanski parlament junija 2019 sprejel „sveženj MONEYVAL“, je MONEYVAL ocenil, da je Albanija na splošno dosegla

[9] https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

napredek pri izvajanju njegovih priporočil iz leta 2018, vendar še vedno ostajajo vrzeli[10]. Projektna skupina za finančno ukrepanje (FATF) je 21. februarja 2020 Albanijo uvrstila med jurisdikcije s strateškimi pomanjkljivostmi na področju boja proti pranju denarja in financiranju terorizma ter predlagala akcijski načrt, osredotočen na največje pomanjkljivosti. Ta načrt vsebuje ukrepe, ki jih je treba izvesti do oktobra 2021, da bo lahko Albanija umaknjena s „sivega seznama“ FATF. Albanija je sprejela politično zavezo na visoki ravni, da bo izvedla akcijski načrt FATF. Njegovo izvajanje se je že začelokljub krizi zaradi COVID-19, in sicer zlasti z izvedbo analize tveganj v zvezi z bančnimi produkti in storitvami ter zlorabo pravnih subjektov. Albanski parlament naj bi preučil osnutek zakona o državljanstvu, s katerim bi se lahko, če bo sprejet, vzpostavila pravna podlaga, ki bi jo bilo mogoče uporabiti za vzpostavitev programa „državljanstvo za naložbe“. Komisija je oktobra 2019 na albanske organe naslovila dopis, v katerem jih je pozvala k predložitvi pojasnil v zvezi s tem ter jih obvestila o tveganjih in možnih posledicah uvedbe takega programa. Komisija pozorno spremlja to vprašanje in tveganja, ki izhajajo iz morebitne uvedbe programa „državljanstvo za naložbe“, zlasti v zvezi z varnostjo, pranjem denarja, davčno utajo, financiranjem terorizma, korupcijo ali infiltracijo organiziranega kriminala.

Nizozemska je 2. junija 2019 v okviru Uredbe (EU) 2018/1806[11] Komisijo uradno obvestila, da se sooča z okoliščinami, ki bi lahko privedle do sprožitve mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti za Albanijo. Pomisleki Nizozemske so bili večinoma povezani z javnim redom in varnostjo, pa tudi z nedovoljenimi migracijami in neutemeljenimi prošnjami za azil, ki so jih vlagali državljani Albanije. Komisija je na podlagi temeljite preučitve vsebine uradnega obvestila ter razpoložljivih informacij in ustreznih podatkov menila, da pogoji za sprožitev mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti za Albanijo niso izpolnjeni.

Na podlagi zgornje analize je Albanija sprejela ukrepe, opredeljene v drugem poročilu, in še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima. Pri izvajanju ukrepov za boj proti nedovoljenim migracijam, vključno z okrepljenim nadzorom meje, je bil dosežen dober napredek. Kljub znižanju stopnje vračanja se je dobro sodelovanje na področju ponovnega sprejema nadaljevalo in bi ga bilo treba ohraniti, enako pa velja tudi za sodelovanje z EU in državami članicami na področju migracij in varnosti. Hkrati pa so potrebna nadaljnja prizadevanja, da bi se zagotovili boljši in trajnostni rezultati, zlasti v zvezi z neutemeljenimi prošnjami za azil in bojem proti organiziranemu kriminalu.

Nadalje je treba obravnavati naslednja področja:

- okrepitev ukrepov za obravnavanje nedovoljenih migracij in neutemeljenih prošenj za azil državljanov Albanije, med drugim z opredelitvijo in obravnavo temeljnih vzrokov zanje ter organizacijo dodatnih kampanj za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov;
- ohranjanje in okrepitev proaktivnega operativnega sodelovanja z agencijami EU in državami članicami EU, ki se srečujejo z migracijskim pritiskom iz Albanije ter katerih javni red in varnost sta ogrožena zaradi sodelovanja državljanov Albanije v organiziranih kriminalnih združbah;

[10] https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-albania/16809988c0.

[11] Uredba (EU) 2018/1806 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so izvzeti iz te obveznosti (UL L 303, 28.11.2018, str. 39).

- izboljšanje učinkovitosti tožilstva ter prizadevanj organov kazenskega pregona za boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu na visoki ravni;
- izboljšanje rezultatov v boju proti pranju denarja in financiranju terorizma ter popolno izkoriščanje podpore, ki jo Komisija zagotavlja za krepitev zmogljivosti za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma.

Bosna in Hercegovina

Nedovoljene migracije, prošnje za azil in ponovni sprejem

Med letoma 2018 in 2019 se je število zavrnitev vstopa državljanov Bosne in Hercegovine v schengensko območje + zmanjšalo za 20 % (s 5 320 na 4 270 v letu 2019), število državljanov Bosne in Hercegovine, za katere je bilo ugotovljeno nezakonito prebivanje, pa se je povečalo za 10 % (s 3 915 na 4 290).

Število prošenj za azil, ki so jih vložili državljani Bosne in Hercegovine, se je zmanjšalo za 17 %, pri čemer je bilo leta 2019 vloženih 1 895 prošenj (leta 2018 pa 2 280 prošenj). Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil se je leta 2019 znižala na 7,2 % (leta 2018 je znašala 10,6 %). V prvem četrtletju leta 2020 je bilo sporočenih 390 prošenj za azil, kar je 26 % manj kot v enakem obdobju leta 2019.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, se je stopnja vračanja znižala, in sicer je leta 2019 znašala 40 % (v primerjavi s 54 % leta 2018), pri čemer je bilo dejansko vrnjenih 1 495 državljanov Bosne in Hercegovine. Ker pa države članice EU poročajo o dobrem sodelovanju svojih državljanov in državljanov tretjih držav, bi bilo lahko to znižanje posledica obdelave velikega števila odločitev, zaostankov v zaporednih letih in mogoče sekundarnih gibanj.

Država si je močno prizadevala za nadzor meje in ozaveščanje javnosti prek ciljno usmerjenih kampanj za obveščanje o negativnih učinkih zlorabe brezvizumskega režima, kar dokazuje upad števila neutemeljenih prošenj prosilcev za azil iz Bosne in Hercegovine na schengenskem območju +.

Sporazum o statusu z EU glede ukrepov evropske mejne in obalne straže (Frontex) je bil parafiran januarja 2019, ratificiran pa še ni bil. Ker je začela veljati nova uredba o evropski mejni in obalni straži, Komisija sodeluje z Bosno in Hercegovino, da bi se ratificiral in začel veljati sporazum o statusu.

Bosna in Hercegovina je še naprej obravnavala izzive, povezane z nedovoljenimi migracijami, vključno s tokom državljanov tretjih držav prek te države proti schengenskemu območju +. Zaradi večjega pritoka beguncev in migrantov v letih 2018 in 2019 so organi prerazporedili razpoložljive mejne policiste. Vendar je treba izboljšati upravljanje meja in migracij, med drugim v smislu sprejemnih zmogljivosti in usklajevanja med institucijami na različnih ravneh upravljanja. Usklajevalni organ v okviru ministrstva za varnost, ki je odgovoren za spremljanje migracijskih trendov in deluje kot operativni štab v primeru kriz, ne deluje učinkovito, zlasti kar zadeva dodelitev primernih prostorov za sprejemne centre ter premestitev prosilcev za azil in migrantov v razpoložljive nastanitve. Zaradi zelo omejenih človeških virov in operativne zmogljivosti še vedno obstajajo resne ovire za učinkovit dostop do azilnih postopkov.

Bosna in Hercegovina je zaradi krize, ki jo je povzročil COVID-19, 18. marca razglasila stanje naravne ali druge nesreče, s čimer je omejila notranje in mednarodno gibanje oseb. V entiteti *Republika Srbska* so bile izredne razmere razglašene od 28. marca do 20. maja. Od 30. marca so bili odpovedani vsi komercialni leti, 1. junija pa je bil letalski promet znova vzpostavljen.

Javni red in varnost

Država ima vzpostavljenih več strategij, zlasti v zvezi z organiziranim kriminalom, trgovino z ljudmi in integriranim upravljanjem meja. Vendar je treba pravni okvir uskladiti po vsej državi in ga nadalje prilagoditi pravnemu redu EU. V operativnem sodelovanju organov kazenskega pregona obstajajo sistemske pomanjkljivosti zaradi neusklajenosti kazenske zakonodaje v državi, k težavam v operativnem sodelovanju pa prispevata še šibko institucionalno usklajevanje in zelo omejena izmenjava obveščevalnih podatkov. Kriminalne združbe, ki delujejo v državi, izkoriščajo vrzeli na pravnem in upravnem področju. Finančne preiskave in zasegi premoženja so večinoma neučinkoviti.

Manjka strog in verodostojen sistem preverjanja prijav premoženjskega stanja nosilcev sodnih funkcij. Okrepiti je treba boj proti pranju denarja. Pravnomočne obsodbe v primerih korupcije na visoki ravni so zelo redke, sankcije pa niso dovolj odvračilne. Nedavno so bili odkriti primeri korupcije v športu. Proaktiven pristop je še naprej bistven za preprečevanje vdora kriminala v politični, pravni in gospodarski sistem.

Čeprav je Bosna in Hercegovina maja 2017 z Europolom podpisala sporazum o operativnem sodelovanju, doslej še ni vzpostavila nacionalne kontaktne točke, ki je predvidena v navedenem sporazumu in je potrebna, da lahko država pošlje svojega uradnika za zvezo v Europol in da je Europolov uradnik za zvezo lahko napoten v Bosno in Hercegovino.

Bosna in Hercegovina je 19. novembra 2019 na podlagi skupnega akcijskega načrta EU in Zahodnega Balkana za boj proti terorizmu s Komisijo podpisala dvostranski izvedbeni dogovor o boju proti terorizmu.

Na podlagi zgornje analize je Bosna in Hercegovina sprejela ukrepe, opredeljene v drugem poročilu, in še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima. Dosegla je napredek v boju proti zlorabi brezvizumskega režima. Kljub znižanju stopnje vračanja se je dobro sodelovanje na področju ponovnega sprejema nadaljevalo in bi ga bilo treba ohraniti.Vendar se pričakuje nadaljnje izboljšanje, zlasti na področju izzivov, povezanih z nedovoljenimi migracijami, potrebo po zagotovitvi ustreznih pogojev za sprejem migrantov in beguncev, nadzorom meje ter proaktivnim preprečevanjem organiziranega kriminala in boja proti njemu.

Nadalje je treba obravnavati naslednja področja:

- izboljšanje zmogljivosti za odzivanje na krize in ustrezno načrtovanje ravnanja v nepredvidljivih razmerah, da se zagotovita upravljanje migracijskih tokov, pri katerem je upoštevan vidik zaščite, in delovanje azilnega sistema. Znatno je treba okrepiti polno odgovornost za upravljanje migracij in mehanizme operativnega usklajevanja na vseh ravneh;
- nadaljnje organiziranje kampanj za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov;

- okrepitev nadzora meje, zlasti varovanja meje, vključno z ukrepi za identifikacijo in registracijo, ob popolnem spoštovanju temeljnih pravic, tako da se zagotovi učinkovito operativno sodelovanje z državami članicami EU in Frontexom;
- nadaljevanje prizadevanj za sklenitev sporazuma o statusu z EU glede ukrepov evropske mejne in obalne straže (Frontex) ter imenovanje nacionalne kontaktne točke za Europol brez odlašanja;
- okrepitev preprečevanja korupcije in organiziranega kriminala, med drugim pranja denarja in terorizma, ter boja proti korupciji in organiziranemu kriminalu, zlasti s sprejetjem in izvajanjem zakonodaje o navzkrižju interesov in zaščiti žvižgačev, zagotavljanjem učinkovitega delovanja in usklajevanja protikorupcijskih organov ter izkazovanjem napredka pri doseganju rezultatov proaktivnih preiskav, potrjenih obtožnic, pregonov in pravnomočnih obsodb v zvezi z organiziranim kriminalom in korupcijo, tudi na visoki ravni;
- okrepitev prizadevanj za izboljšanje okvira za odvzem premoženjske koristi s sprejetjem in izvajanjem celovitejšega pravnega okvira za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, ter izboljšanjem zmogljivosti pristojnih organov za naložitev učinkovitih in odvračilnih kazni.

Črna gora

Nedovoljene migracije, prošnje za azil in ponovni sprejem

Število zavrnitev vstopa na schengensko območje + in število ugotovljenih primerov nezakonitega bivanja državljanov Črne gore sta leta 2019 ostali nizki. Med letoma 2018 in 2019 se je število zavrnitev vstopa zmanjšalo za 9 % (s 515 na 470), število ugotovljenih primerov nezakonitega bivanja državljanov Črne gore pa se je povečalo za 10 % (z 805 na 885). Leta 2019 ni bil sporočen noben nezakonit prehod meje.

Število prošenj za azil, ki so jih v schengenskem območju + vložili državljani Črne gore, se je še naprej zmanjševalo, in sicer s 640 leta 2018 na 410 leta 2019. Dejansko je bilo to najmanjše evidentirano število v zadnjih desetih letih. Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil se je leta 2019 povišala na 4,9 % (v primerjavi s 4,1 % leta 2018). V prvem četrtletju leta 2020 se je poročalo o 110 prošnjah za azil, kar je 8 % manj kot v enakem obdobju leta 2019.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, se je stopnja vračanja znižala, in sicer je leta 2019 znašala 60 % (v primerjavi s 73 % leta 2018), pri čemer je bilo dejansko vrnjenih 355 državljanov Črne gore. Ker pa države članice EU poročajo o dobrem sodelovanju svojih državljanov in državljanov tretjih držav, bi bilo lahko to znižanje posledica obdelave izjemno velikega števila odločitev, zaostankov v predhodnih letih in mogoče sekundarnih gibanj.

Glede na navedene trende država leta 2019 ni organizirala nobene nacionalne kampanje za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov. Vendar je črnogorsko ministrstvo za zunanje zadeve razvilo aplikacijo e-Consular, ki državljanom Črne gore, ki potujejo v tujino, zagotavlja potrebne informacije ter odgovore na vprašanja in poizvedbe v zvezi s schengenskimi pravili.

V preteklih letih so bili konsolidirani in nadgrajeni pomembni zakonodajni akti in pobude na področju migracij in azila. Črna gora je sporazum o statusu z EU glede ukrepov evropske mejne in obalne straže (Frontex) podpisala 7. oktobra 2019, veljati pa je začel 1. julija 2020, s

čimer je bilo omogočeno izvajanje skupnih operacij. Gre za drugo državo Zahodnega Balkana, v kateri je tak sporazum že začel veljati.

Črna gora je zaradi krize, ki jo je povzročil COVID-19, 15. marca 2020 zaprla svoje meje, vendar ni razglasila izrednih razmer. Od 6. marca do 9. junija so bili odpovedani vsi komercialni leti. Črnogorski organi so v tem obdobju z dejavnostmi, ki so jih izvedli pristojni organi, vključno s čarterskimi leti, iz tujine (predvsem iz EU) v domovino vrnili približno 17 000 državljanov. V Črni gori je bila epidemija COVID-19 uradno preklicana 2. junija. Posledično so se odprle meje za državljane držav, ki imajo manj kot 25 aktivno okuženih s COVID-19 na 100 000 državljanov.

Javni red in varnost

Glavna kriminalna dejavnost črnogorskih organiziranih kriminalnih združb je nedovoljen promet s prepovedanimi drogami, ki povzroča tudi druge varnostne izzive. Črnogorske organizirane kriminalne združbe, ki so aktivne na področju nedovoljenega prometa s prepovedanimi drogami, delujejo večinoma zunaj države. Črna gora velja tudi za platformo za tihotapljenje cigaret.

Črna gora je okrepila svoje mednarodno sodelovanje v boju proti organiziranemu kriminalu, kar je privedlo do uspešnih operacij proti črnogorskim kriminalnim združbam doma in v tujini. Leta 2019 so bile zasežene velike količine drog, aretirani pa so bili pomembni člani kriminalnih združb. Kar zadeva tihotapljenje cigaret, se je izboljšalo sodelovanje s carinskimi organi držav članic EU in Evropskim uradom za boj proti goljufijam (OLAF); izvedene so bile tri obsežne preiskave v zvezi s tihotapljenjem cigaret, vendar leta 2019 ni bilo obsodb na sodišču. Kljub vse večjim prizadevanjem na tem področju število zadev še vedno ne zadostuje glede na ocenjeni obseg tihotapljenja tobaka iz Črne gore, v to državo in prek nje. Opaženo je bilo dobro sodelovanje z Europolom in Interpolom, saj se zdaj prek njunih kanalov izmenjuje vse več informacij.

Črna gora je v okviru političnega cikla EU/EMPACT (Evropska večdisciplinarna platforma proti grožnjam kriminala) leta 2020 močno vključena v prednostno nalogo, ki jo v zvezi z „nedovoljeno trgovino s strelnim orožjem“ usmerja Španija, zlasti kot ena od vodij ene od operativnih dejavnosti. Črna gora je ena od prvih partneric z Zahodnega Balkana, ki je ena od vodij operativne dejavnosti v okviru prednostne naloge EMPACT. Sodeluje tudi pri več operativnih dejavnostih v okviru drugih prednostnih nalog EMPACT, s katerimi se obravnavajo nedovoljen promet s prepovedanimi drogami, spolno izkoriščanje otrok, omogočanje nezakonitega priseljevanja in organizirana kazniva dejanja zoper lastnino.

Zaskrbljenost vzbuja korupcija. Čeprav se finančne preiskave zdaj izvajajo v zgodnejših fazah kazenskih preiskav kot prej, se še vedno ne izvajajo sistematično v vseh primerih korupcije. Še naprej sta problematična majhno število obsodb in razširjena uporaba sporazumov o priznanju krivde, ki je privedla do prizanesljivejše politike izrekanja kazni.

V začetku leta 2019 je bil v okviru oddelka policije, pristojnega za mednarodno policijsko sodelovanje, ustanovljen urad za odvzem premoženjske koristi. Kljub določenemu napredku je treba izboljšati rezultate pri zamrznitvi in odvzemu premoženjske koristi.

Nadaljevalo se je izvajanje strategije za nadzor in omejitev orožja malega kalibra in lahkega orožja ter streliva za obdobje 2019–2024 ter akcijskega načrta za boj proti nedovoljeni

trgovini s strelnim orožjem med EU in regijo jugovzhodne Evrope (2015–2019). Informacijska točka „Strelno orožje“ je bila vzpostavljena in deluje.

Črna gora je decembra 2019 drugo leto zapored spremenila zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, da bi odražal spremembe v institucionalni ureditvi finančne obveščevalne enote. Cilj sprememb je bil zagotoviti skladnost s priporočili Projektne skupine za finančno ukrepanje (FATF), zlasti z zagotavljanjem neodvisnosti in operativne avtonomije finančne obveščevalne enote, čeprav je ta zdaj upravno oddelek policije. Maja 2020 je MONEYVAL Črno goro uradno umaknil iz postopka spremljanja, saj je menil, da je država sprejela zadostne ukrepe za odpravo pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene leta 2015. Zakon o mednarodnih omejevalnih ukrepih je treba še spremeniti, da bo usklajen s pravnim redom EU. Začetni rezultati na področju pranja denarja so se še naprej izboljševali, kar kaže na večjo osredotočenost in povečanje zmogljivosti organov za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj na tem področju. Vendar število pravnomočnih obsodb in odvzemov premoženja v primerih pranja denarja ostaja majhno. Sistemske pomanjkljivosti v sistemu kazenskega pravosodja, vključno z načinom, kako sodišča obravnavajo kazniva dejanja pranja denarja, bo treba še odpraviti.

Črnogorski organi so 19. novembra 2019 na podlagi skupnega akcijskega načrta EU in Zahodnega Balkana za boj proti terorizmu s Komisijo podpisali dvostranski izvedbeni dogovor o boju proti terorizmu.

1. januarja 2019 se je začel izvajati črnogorski program „državljanstvo za naložbe“. Doslej je bilo prejetih 24 vlog; čeprav je bilo sprejetih pet pozitivnih pravnomočnih odločb, še ni bil izdan noben potni list. Komisija pozorno spremlja migracijska in varnostna tveganja, ki bi jih lahko pomenil ta program, zlasti kar zadeva pranje denarja, davčne utaje, financiranje terorizma, korupcijo ali infiltracijo organiziranega kriminala, ter na to težavo nenehno opozarja črnogorske organe. Uporabiti bi bilo treba primerno skrbnost in varnostne preglede.

Na podlagi zgornje analize je Črna gora sprejela ukrepe, opredeljene v drugem poročilu, in še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima. Pri izvajanju ukrepov za obravnavanje izzivov, povezanih z migracijami, je država dosegla dober napredek. Kljub znižanju stopnje vračanja se je dobro sodelovanje na področju ponovnega sprejema nadaljevalo in bi ga bilo treba ohraniti, enako pa velja tudi za sodelovanje z EU in državami članicami na področju migracij in varnosti. Hkrati pa so potrebna nadaljnja prizadevanja, da bi se zagotovili boljši in trajnostni rezultati na področju boja proti organiziranemu kriminalu in korupciji.

Nadalje je treba obravnavati naslednja področja:

- organiziranje kampanj za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov;
- preprečevanje organiziranega kriminala in korupcije na visoki ravni ter boj proti njima, med drugim z zaplembo premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in zamrznitvijo premoženja ter sprejetjem ukrepov za omejitev uporabe sporazumov o priznanju krivde na izjemne primere;
- okrepitev zmogljivosti policije, tožilstva in sodišč za preiskovanje, pregon in obravnavanje primerov pranja denarja v skladu z dobrimi praksami EU.

<u>Republika Severna Makedonija</u>

Nedovoljene migracije, prošnje za azil in ponovni sprejem

Med letoma 2018 in 2019 se je število zavrnitev vstopa državljanov Severne Makedonije v schengensko območje + zmanjšalo za 12 % (s 3 185 na 2 815), število državljanov, za katere je bilo ugotovljeno nezakonito prebivanje, pa se je povečalo za 16 % (s 6 010 na 7 000). Število prošenj za azil, ki so jih v schengenskem območju + vložili državljani Severne Makedonije, se je leta 2019 zmanjšalo za 16 %, pri čemer je bilo leta 2019 vloženih 4 035 prošenj, leta 2018 pa 4 785. Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil se je leta 2019 znižala na 1,4 % (v primerjavi z 2,3 % leta 2018). V prvem četrtletju leta 2020 je bilo sporočenih 650 prošenj za azil, kar je 59 % manj kot v enakem obdobju leta 2019.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, se je stopnja vračanja znižala, in sicer je leta 2019 znašala 78 % (v primerjavi z 99 % leta 2018), pri čemer je bilo dejansko vrnjenih 3 005 državljanov Severne Makedonije. Ker države članice EU poročajo o dobrem sodelovanju svojih državljanov in državljanov tretjih držav, bi bilo lahko to znižanje posledica obdelave izjemno velikega števila odločitev, zaostankov v zaporednih letih in mogoče sekundarnih gibanj.

Severna Makedonija je še naprej obravnavala izzive, povezane z nedovoljenimi migracijami. Zakonodajni okvir za upravljanje zunanjih meja je v veliki meri usklajen s standardi EU, pri izvajanju nadzora meje pa so se spoštovale človekove pravice. Sporazum o statusu z EU glede ukrepov evropske mejne in obalne straže (Frontex) je bil parafiran julija 2018, vendar še ni podpisan. Nacionalni organi obsežno sodelujejo s Frontexom, med drugim kot opazovalci v skupnih operacijah. Nacionalni koordinacijski center za integrirano upravljanje meja bi moral okrepiti svojo institucionalno in operativno zmogljivost, vključno s strokovnim znanjem na področju IT in tehničnim strokovnim znanjem. Mejni policisti ter carinski in drugi organi še vedno nimajo vzajemnega dostopa do zbirk podatkov, prav tako ni dogovora o formalni in varni izmenjavi informacij z ustreznimi varnostnimi službami.

Severna Makedonija je izvedla številne kampanje za obveščanje o pravicah in obveznostih, ki izhajajo iz brezvizumskega režima, da bi svojim državljanom zagotovila ustrezne informacije in preprečila zlorabe.

Država je decembra 2012 uvedla spremembo zakona, ki bi lahko omogočal pridobitev državljanstva na podlagi posebnega gospodarskega interesa. Komisija bo še naprej spremljala to področje, pri čemer bo upoštevala morebitna tveganja, povezana s celovitimi programi državljanstva za vlagatelje, zlasti v zvezi z varnostjo, pranjem denarja, davčno utajo, financiranjem terorizma, korupcijo ali infiltracijo organiziranega kriminala.

Severna Makedonija je zaradi krize, ki jo je povzročil COVID-19, 16. marca zaprla svoje meje in nato 18. marca razglasila izredne razmere za zaporedna omejena obdobja. Te so bile preklicane 22. junija. Od 18. marca so bili do nadaljnjega odpovedani vsi komercialni leti. Organi Severne Makedonije so v tem obdobju s čarterskimi leti za repatriacijo iz tujine (predvsem iz EU) v domovino vrnili 3 032 državljanov. Severna Makedonija je svoje kopenske meje odprla 26. junija.

Javni red in varnost

Zakonodajni okvir v zvezi z bojem proti organiziranemu kriminalu je na splošno v skladu z evropskimi standardi. Določen napredek je bil dosežen z nadaljnjim izboljšanjem rezultatov na področju organiziranega kriminala, okrepitvijo sodelovanja na področju kazenskega

pregona ter bistvenim izboljšanjem operativnih zmogljivosti za boj proti trgovini z ljudmi. Od 1. januarja 2020 je bilo začetih šest preiskav proti 20 osebam, pri čemer se pet zadev nanaša na nedovoljeno proizvodnjo narkotikov, psihotropnih snovi in predhodnih sestavin ter trgovino z njimi, ena zadeva pa se nanaša na trgovino z ljudmi (vključno z mladoletniki) in tihotapljenje migrantov. Severna Makedonija si je še naprej prizadevala za preprečevanje vseh oblik organiziranega kriminala in korupcije ter boj proti njim. Na operativni ravni je dosegla nadaljnji napredek z izboljšanjem učinkovitosti nacionalnega koordinacijskega centra za boj proti organiziranemu kriminalu ter s sodelovanjem v skupnih operacijah z državami članicami EU in sosednjimi državami. Kazenski zakonik je na splošno v skladu z evropskimi standardi ter inkriminira trgovino z ljudmi, otroško pornografijo na spletu, kibernetsko kriminaliteto in nedovoljen promet s prepovedanimi drogami.

V državi se je povečalo število kazenskih preiskav, ki jih je tožilstvo sprožilo v zvezi z organiziranimi kriminalnimi združbami. Večina preiskav in sojenj se nanaša na nedovoljen promet s prepovedanimi drogami in tihotapljenje migrantov. Kljub določenemu napredku bi morali organi kazenskega pregona in tožilstva nadalje krepiti operativno zmogljivost, vključno s sistematičnim izvajanjem finančnih preiskav. Še dodatno je treba izboljšati usklajevanje in sistematično izmenjavo podatkov. Orodja države za zamrznitev, upravljanje in zaplembo sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, še vedno niso dovolj učinkovita. Potreben je bolj celosten operativni pristop za učinkovito zagotavljanje odvzema premoženjske koristi.

Severna Makedonija je 9. oktobra 2019 na podlagi skupnega akcijskega načrta EU in Zahodnega Balkana za boj proti terorizmu[12] s Komisijo podpisala dvostranski izvedbeni dogovor o boju proti terorizmu.

Na podlagi zgornje analize je Severna Makedonija sprejela ukrepe, opredeljene v drugem poročilu, in še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima. Dober napredek je bil dosežen zlasti v zvezi s kampanjami za obveščanje o pravicah in obveznostih, ki izhajajo iz brezvizumskega režima, ter na področju preprečevanja in kazenskega pregona pri boju proti hudim kaznivim dejanjem in organiziranemu kriminalu.Kljub znižanju stopnje vračanja se je dobro sodelovanje na področju ponovnega sprejema nadaljevalo in bi ga bilo treba ohraniti. Vendar se pričakuje dodatno izboljšanje izvajanja.

Nadalje je treba obravnavati naslednja področja:

- okrepitev nadzora meja ob popolnem spoštovanju temeljnih pravic;
- nadaljnje organiziranje kampanj za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov;
- nadaljnje izboljšanje učinkovitosti prizadevanj na področju kazenskega pregona pri boju proti organiziranim kriminalnim mrežam, ki so vpletene zlasti v nedovoljeni promet s prepovedanimi drogami;
- nadaljnje zagotavljanje zanesljivih rezultatov pri preiskovanju, kazenskem pregonu in obsodbah;
- dodatna okrepitev boja proti korupciji;

[12] https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

- okrepitev preiskovanja in kazenskega pregona organiziranih kriminalnih združb, med drugim tistih, ki se ukvarjajo s tihotapljenjem migrantov, pranjem denarja in gospodarskim kriminalom.

Srbija

Nedovoljene migracije, prošnje za azil in ponovni sprejem

Med letoma 2018 in 2019 se je število zavrnitev vstopa državljanov Srbije v schengensko območje + zmanjšalo za 8 % (z 9 035 na 8 300), število državljanov Srbije, za katere je bilo ugotovljeno nezakonito prebivanje, pa se je povečalo za 4 % (s 13 090 na 13 635). Število prošenj za azil, ki so jih v schengenskem območju + vložili državljani Srbije, se je zmanjšalo za 5 %, pri čemer je bilo leta 2019 vloženih 6 075 prošenj, leta 2018 pa 6 425. Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil se je leta 2019 znižala na 4,8 % (v primerjavi s 7,0 % leta 2018). V prvem četrtletju leta 2020 je bilo sporočenih 1 015 prošenj za azil, kar je 53 % manj kot v enakem obdobju leta 2019.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, se je stopnja vračanja znižala, in sicer je leta 2019 znašala 60 % (v primerjavi s 77 % leta 2018), pri čemer je bilo dejansko vrnjenih 5 250 državljanov Srbije. Ker pa države članice EU poročajo o dobrem sodelovanju svojih državljanov in državljanov tretjih držav, bi bila lahko ta nihanja posledica obdelave izjemno velikega števila odločitev, zaostankov v zaporednih letih in mogoče sekundarnih gibanj.

Sporazum o statusu z EU glede ukrepov evropske mejne in obalne straže (Frontex) je bil podpisan 19. novembra 2019. Ker je EU že zaključila postopek ratifikacije, bo sporazum začel veljati, ko ga bo ratificirala še Srbija. Ko bo sporazum o statusu začel veljati, bi ga bilo treba čim prej začeti izvajati, med drugim z napotitvijo skupnih skupin Frontexa.

Kar zadeva vizumsko politiko, brezvizumski status, ki ga je Srbija odobrila drugim državam[13], ki jih je EU uvrstila na seznam držav, katerih državljani potrebujejo vizum, še naprej povzroča zaskrbljenost zaradi možnih migracijskih in varnostnih tveganj ter se pozorno spremlja.

Stalno se organizirajo kampanje za obveščanje, namenjene ozaveščanju državljanov Srbije o pravicah in obveznostih, ki izhajajo iz brezvizumskega režima.

Srbija je zaradi krize, ki jo je povzročil COVID-19, 15. marca zaprla svoje meje in nato še istega dne razglasila izredne razmere. Preklicane so bile 6. maja. Od 19. marca do 21. maja so bili odpovedani vsi komercialni leti. Srbski organi so do 22. maja s posebnimi čarterskimi leti za repatriacijo iz tujine (predvsem iz EU) v domovino vrnili 5 637 državljanov.

Javni red in varnost

[13] Pravni red EU predvideva, da morajo imeti državljani Armenije, Azerbajdžana, Bahrajna, Belorusije, Bolivije, Burundija, Kitajske, Kube, Gvineje Bissau, Indije, Indonezije, Jamajke, Kazahstana, Kuvajta, Kirgizistana, Mongolije, Omana, Katarja, Surinama, Turčije, Tunizije in Rusije ob vstopu v EU vizum, Srbija pa tem državljanom omogoča vstop na svoje ozemlje brez vizuma.

Organizirane kriminalne združbe, zlasti srbske, imajo še naprej pomembno vlogo pri nedovoljenem prometu s kokainom in njegovi distribuciji v EU. Preostale zaloge orožja v Srbiji pomenijo tveganje za nedovoljen promet s strelnim orožjem.

Delovni dogovor med srbskim uradom za boj proti drogam ter Evropskim centrom za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami naj bi bil podpisan v bližnji prihodnosti. Srbija dejavno sodeluje v političnem ciklu EU za hude oblike mednarodnega kriminala in organiziranega kriminala (2018–2021, Evropska večdisciplinarna platforma proti grožnjam kriminala – EMPACT). V letu 2020 sodeluje v 15 operativnih dejavnostih v okviru EMPACT (od skupno 249). Srbski policijski uradnik za zvezo je bil v Europol napoten marca 2017. Europolov uradnik za zvezo pa v Srbijo še ni bil napoten, čeprav je bil sporazum o tej napotitvi ratificiran novembra 2019.

Kar zadeva zaplembo sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, je Srbija za izvajanje funkcije urada za odvzem premoženjske koristi imenovala finančno preiskovalno enoto na ministrstvu za notranje zadeve, ki pa še ni popolnoma delujoča. Srbija izvaja zakon o organizaciji in pristojnosti vladnih organov pri boju proti organiziranemu kriminalu, terorizmu in korupciji. Vendar morajo organi kazenskega pregona in pravosodni organi še vedno zagotoviti prepričljive rezultate pri preiskovanju, kazenskem pregonu in obsodbah v primerih hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala. Ustanovitev posebnih oddelkov za boj proti korupciji na višjih tožilstvih pred dvema letoma začenja prinašati rezultate, saj se na prvi stopnji povečuje število obsodb na podlagi pregona, ki so ga začeli posebni oddelki.

Srbija je organizacijsko strukturo policije prilagodila potrebam modela obveščevalno vodene policijske dejavnosti. Junija 2019 je sprejela strategijo za nadzor orožja malega kalibra in lahkega orožja za obdobje 2019–2024 ter akcijski načrt, povezan z njo, oba pa se zdaj že izvajata. Ustanovljena je bila skupina za spremljanje in izmenjavo vseh operativnih podatkov v zvezi z orožjem. Sporazum o sodelovanju med Srbijo in Eurojustom je bil podpisan 12. novembra, veljati pa je začel decembra 2019. Srbski organi so 19. novembra 2019 s Komisijo podpisali dvostranski dogovor o izvajanju skupnega akcijskega načrta EU in Zahodnega Balkana za boj proti terorizmu.

Na podlagi zgornje analize je Srbija sprejela ukrepe, opredeljene v drugem poročilu, in še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima. Država je dosegla dober napredek pri izvajanju ukrepov za obravnavanje izzivov, povezanih z nedovoljenimi migracijami. Kljub znižanju stopnje vračanja se je dobro sodelovanje na področju ponovnega sprejema nadaljevalo in bi ga bilo treba ohraniti, enako pa velja tudi za sodelovanje z EU in državami članicami na področju migracij in varnosti. Hkrati pa so potrebna nadaljnja prizadevanja, da bi se zagotovili boljši in trajnostni rezultati, zlasti v zvezi z uskladitvijo z vizumsko politiko EU.

Nadalje je treba obravnavati naslednja področja:

- uskladitev z vizumsko politiko EU, ki je temeljni pogoj za redno izpolnjevanje merila za upravljanje migracij;
- nadaljnje organiziranje kampanj za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov;
- nadaljnja okrepitev postopka nadzora meje, zlasti varovanja meje, vključno z ukrepi za identifikacijo in registracijo, ob popolnem spoštovanju temeljnih pravic;
- zagotovitev pravočasne akreditacije in napotitve Europolovega uradnika za zvezo;

- zagotovitev prepričljivih rezultatov pri preiskovanju, kazenskem pregonu in obsodbah v primerih organiziranega kriminala, vključno z drogami in pranjem denarja, na podlagi proaktivnih preiskav (vključno s sistematičnim sledenjem denarnih tokov in njihovo zaplembo ter učinkovito uporabo posebnega preiskovalnega ukrepa za zbiranje ustreznih dokazov).

II.2 Vzhodno partnerstvo

Gruzija

Nedovoljene migracije, prošnje za azil in ponovni sprejem

Med letoma 2018 in 2019 se je število zavrnitev vstopa državljanov Gruzije v schengensko območje povečalo za 17 % (s 3 805 na 4 435), povečalo pa se je tudi število državljanov Gruzije, za katere je bilo ugotovljeno nezakonito prebivanje, in sicer za 26 % (z 9 400 na 11 845). Število prošenj za azil, ki so jih v schengenskem območju + vložili državljani Gruzije, se je povečalo za 9 %, pri čemer je bilo leta 2019 vloženih 21 570 prošenj, leta 2018 pa 19 730. Že tretje leto zapored je bila Gruzija med vsemi državami vzhodnega partnerstva, ki so izvzete iz vizumske obveznosti, glavna država izvora prosilcev. Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil se je leta 2019 znižala na 4,1 % (v primerjavi s 4,7 % leta 2018). V prvem četrtletju leta 2020 je bilo sporočenih 3 795 prošenj za azil, kar je 42 % manj kot v enakem obdobju leta 2019.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, se je stopnja vračanja znižala, in sicer je leta 2019 znašala 52 % (v primerjavi s 65 % leta 2018), pri čemer je bilo dejansko vrnjenih 8 520 državljanov Gruzije. Ker pa države članice EU poročajo o dobrem sodelovanju na področju ponovnega sprejema domačih državljanov in tudi državljanov tretjih držav, se to znižanje stopnje vračanja ne bi smelo pripisati slabemu izvajanju ali spremembam pri sodelovanju.
Gruzija je s podporo EU razvila elektronski sistem za upravljanje primerov ponovnega sprejema (Electronic Readmission Case Management System – RCMS). Ta sistem trenutno uporablja 17 držav članic, ki so večkrat izrazile zadovoljstvo z njegovo uporabo in cenijo zlasti, da Gruzija prošnje obravnava pravočasno. Stopnja pozitivnih odgovorov na prošnje za ponovni sprejem je 98-odstotna. Sistem se pogosto uporablja kot primer dobre prakse in tehnologije za druge tretje države.

Neutemeljene prošnje za azil, ki jih državljani Gruzije vlagajo v državah članicah EU in pridruženih schengenskih državah, ostajajo težava, v zvezi s katero so potrebna nenehna in znatna prizadevanja gruzijskih organov. Prošnje za azil se pogosto zlorabijo zaradi želje po zdravstveni oskrbi v EU. Gruzijski organi so še naprej obravnavali izziv in sodelujejo s Komisijo, pravosodnimi organi in organi za notranje zadeve ter državami članicami EU v zvezi z nizom operativnih ukrepov za zmanjšanje izzivov, povezanih z nedovoljenimi migracijami in kriminalom. Država je v boju proti zlorabi brezvizumskega režima spremenila kazenski zakonik, tako da sta olajševanje nezakonitega prebivanja državljanov Gruzije v tujini ter pomoč pri predložitvi napačnih informacij za pridobitev mednarodne zaščite (npr. azila) opredeljena kot kaznivi dejanji. Gruzija se je zavezala, da bo poostrila postopek spreminjanja priimkov (po tem ko je omejitve uvedla že leta 2018), novembra 2019 pa je sprejela spremembe zakona o postopku izvrševanja kazni brez odvzema prostosti in pogojne kazni, s katerimi je uvedla strožje predpise in jasnejša merila za odločitev, ali lahko obsojena oseba zapusti državo.

Na področju upravljanja meja so gruzijski organi okrepili sodelovanje s Frontexom. Da bi se zmanjšal tok gruzijskih migrantov brez urejenega statusa, ki prihajajo na letališča EU, je Frontex skupaj z gruzijskimi organi in državami članicami EU spomladi leta 2019 začel izvajati skupno dejavnost. Tako so bili v Gruzijo napoteni strokovnjaki Frontexa, da bi podprli gruzijsko patruljno policijo na mednarodnem letališču v Kutaisiju in gruzijskim patruljnim policijskim uradnikom svetovali glede tega, ali odhajajoči gruzijski potniki izpolnjujejo pogoje za vstop v schengensko območje +. V okviru vzporedne in dopolnilne dejavnosti so bili štirje gruzijski patruljni policisti leta 2019 in v začetku leta 2020 mesečno napoteni na izbrana letališča držav članic EU, da bi lokalnim mejnim organom pomagali kot opazovalci pri dejavnostih v drugi vrsti. Ta operacija je zaradi pandemije COVID-19 trenutno ustavljena.

Komisija je junija 2020 odobrila nov delovni dogovor med Frontexom in Gruzijo za boj proti nedovoljenim migracijam in čezmejnim kaznivim dejanjem, da bi se izmenjevale informacije in dobre prakse na področju upravljanja meja, vključno z vračanjem, tudi na podlagi skupne analize tveganja.

V letih 2019 in 2020 so bili v okviru instrumenta Evropske komisije za izmenjavo informacij in tehnično pomoč (TAIEX) napoteni strokovnjaki EU, da bi gruzijskim organom svetovali o potrebnih izboljšavah zakonodajnega okvira za izvajanje pregledov na mejah pred odhodom.

Gruzijska vlada je izvedla tri kroge kampanj za obveščanje, da bi povečala ozaveščenost prebivalstva o pravilih za potovanja brez vizumov v EU. Tretji krog je bil posebej namenjen potencialnim prosilcem za azil, pri čemer je bila poudarjena odgovornost vsakega državljana Gruzije, da spoštuje pravila brezvizumskega režima.

Gruzija je zaradi krize, ki jo je povzročil COVID-19, 18. marca zaprla svoje meje in nato 21. marca razglasila izredne razmere. Te so bile preklicane 22. maja. Od 21. marca do 30. junija so bili odpovedani vsi komercialni leti. Gruzijsko zunanje ministrstvo je v tem obdobju s posebnimi čarterskimi leti za repatriacijo iz tujine (predvsem iz EU) v domovino vrnilo več kot 13 000 državljanov Gruzije.

Javni red in varnost

Organizirane kriminalne združbe iz Gruzije so po poročanju na schengenskem območju + še naprej zelo dejavne in imajo pomembno vlogo pri organiziranih kaznivih dejanjih zoper lastnino. V več državah članicah EU so se iz vlomov v stanovanja preusmerile v organizirane kraje v trgovinah. Nekatere od njih so svoje delovanje preselile tudi v druge države. To je deloma verjetno rezultat okrepljenih prizadevanj, ki jih številne države članice EU v zadnjih letih namenjajo spopadanju z organiziranim kriminalom. Odkar je začel veljati brezvizumski režim, je poleg tega več držav članic EU poročalo o povečanju števila gruzijskih prosilcev za azil med prijetimi storilci kaznivih dejanj.

Gruzijski storilci kaznivih dejanj kibernetske kriminalitete so bili vpleteni v mednarodno kriminalno mrežo *GozNym*, ki je bila maja 2019 razbita v mednarodni operaciji organov kazenskega pregona, izvedeni ob podpori Europola[14].

[14] Kriminalna mreža je z uporabo zlonamerne programske opreme GozNym poskušala po ocenah ukrasti 100 milijonov USD več kot 41 000 žrtvam, predvsem podjetjem in njihovim finančnim institucijam.

Gruzija je povečala sodelovanje z Europolom na področju mednarodnega kazenskega pregona in okrepila mrežo gruzijskih policijskih atašejev v EU. V okviru nedavno sprejetega akcijskega načrta (2019–2020) je na podlagi nacionalne strategije za boj proti organiziranemu kriminalu (2017–2020) še odločneje ukrepala proti organiziranemu kriminalu in še naprej krepila svoje sodobne mehanizme za analizo kriminala s postopno uvedbo obveščevalno vodene policijske dejavnosti.

Država s svojo protikorupcijsko strategijo in akcijskim načrtom (2019–2020) še naprej izvaja reforme za boj proti korupciji, pri čemer upošteva prednostne naloge boja proti korupciji v različnih sektorjih (sodstvo, zasebni sektor, politična korupcija, javna naročila itd.) in priporočila mednarodnih akterjev. Kljub temu nekateri pomisleki glede korupcije na visoki ravni ostajajo.

Na podlagi zgornje analize je Gruzija sprejela ukrepe, opredeljene v drugem poročilu, in še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima. Kljub znižanju stopnje vračanja se je dobro sodelovanje na področju ponovnega sprejema nadaljevalo in bi ga bilo treba ohraniti. Čeprav so bili vzpostavljeni konkretni ukrepi za obravnavo izzivov, povezanih z nedovoljenimi migracijami in kriminalom, so potrebni nadaljnji ukrepi za takojšnje obravnavanje teh izzivov, zlasti naraščanja števila neutemeljenih prošenj za azil.

Nadalje je treba obravnavati naslednja področja:

- okrepitev operativnega sodelovanja za dosego in ohranitev hitrega zmanjšanja števila neutemeljenih prošenj za azil, ki jih v schengenskem območju + vložijo državljani Gruzije, zlasti za bolj sistematično obravnavo vprašanj, povezanih z zdravstvenim varstvom, ki so eden od dejavnikov privlačevanja za vložitev prošenj za azil v EU;
- okrepitev pregledov pred odhodom, zlasti pri nizkocenovnih letih na mednarodnih letališčih, ob popolnem spoštovanju temeljnih pravic in zahtev glede varstva podatkov;
- nadaljnje organiziranje kampanj za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov;
- krepitev čezmejnega sodelovanja pri kazenskem pregonu za boj proti gruzijskim organiziranim kriminalnim združbam ter v okviru tega procesa prednostno dokončanje reforme v zvezi z obveščevalno vodeno policijsko dejavnostjo.

Republika Moldavija

Nedovoljene migracije, prošnje za azil in ponovni sprejem

Med letoma 2018 in 2019 se je število zavrnitev vstopa državljanov Moldavije v schengensko območje + zmanjšalo za 3 % (z 8 170 na 7 940), število državljanov Moldavije, za katere je bilo ugotovljeno nezakonito prebivanje, pa se je povečalo za 47 % (z 11 280 na 16 540). Število prošenj za azil, ki so jih v schengenskem območju + vložili državljani Moldavije, se je povečalo za 48 %, pri čemer je bilo leta 2019 vloženih 5 685 prošenj, leta 2018 pa 3 830. Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil se je leta 2019 znižala na 0,8 % (v primerjavi z 1,4 % leta 2018). V prvem četrtletju leta 2020 je bilo sporočenih 1 345 prošenj za azil, kar je 7 % manj kot v enakem obdobju leta 2019.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, se je stopnja vračanja znižala, in sicer je leta 2019 znašala 63 % (v primerjavi s 86 % leta 2018), pri čemer je bilo dejansko vrnjenih 4 720 državljanov Moldavije. Ker pa države članice EU poročajo o dobrem

sodelovanju na področju ponovnega sprejema domačih državljanov in državljanov tretjih držav, se to znižanje stopnje vračanja ne bi smelo pripisati slabemu izvajanju ali spremembam pri sodelovanju. Moldavija je uvedla kampanje obveščanja v zvezi s potovanji brez vizumov in številne ukrepe, zlasti namenjene vključevanju ranljivih skupnosti.

Moldavija je zaradi krize, ki jo je povzročil COVID-19, 17. marca razglasila izredne razmere in zaprla svoje meje. Omejitve potovanj so bile podaljšane do 15. julija 2020. Ob začetku pandemije je bilo 200 000–250 000 državljanov Moldavije iz EU vrnjenih v domovino. Zaradi teh vrnitev bi se lahko povišali stroški za socialni sistem in hkrati znižali prihodki od nakazil. Statistični podatki nacionalne banke Moldavije kažejo, da so se marca 2020 nakazila zmanjšala za 12 % v primerjavi z letom 2019.

Javni red in varnost

Moldavske organizirane kriminalne združbe so v obdobju poročanja še naprej predstavljale veliko nevarnost kriminala. Njihova vpletenost v goljufije na področju trošarin (zlasti za tobak) se je leta 2019 povečala, še naprej pa so vpletene tudi v korupcijo na področju športa. Moldavija je pomembna država izvora ponarejenih alkoholnih pijač, pretihotapljenih v EU, pa tudi pomemben vir pretihotapljenih in ponarejenih cigaret ter kvalificiranih tobačnih tehnikov, ki delajo v nezakonitih tovarnah cigaret v EU. Je tudi država tranzita za prepovedane droge, zlasti heroin, ki se preprodajajo v EU. Moldavijske organizirane kriminalne združbe so po poročanju močno vpletene v finančno motivirano distribucijo zlonamerne programske opreme in izsiljevalskega programja, storilci kaznivih dejanj kibernetske kriminalitete pa so imeli ključno vlogo v mednarodni kriminalni mreži, ki je bila povezana z zlonamerno programsko opremo *GozNym* in je bila razbita maja 2019[15].

Moldavija si je prizadevala za boj proti korupciji, na primer s povečanjem letnega proračuna institucij za boj proti korupciji, kot so nacionalni organ za integriteto, agencija za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in finančna preiskovalna enota. Med junijem in avgustom 2019 je vlada pod vodstvom nekdanje predsednice vlade Maie Sandu odobrila program dejavnosti „Partnerstvo za depolitizacijo države“ in akcijski načrt za obdobje 2019–2020, ki sta zagotovila okvir za preiskovanje korupcije, dejavnost oddelka specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji pa osredotočila na primere na visoki ravni. Zakon o tožilstvu je bil spremenjen, da bi se vzpostavil nov izbirni postopek za položaj generalnega tožilca. Zaradi vprašanj v zvezi s postopkom izbire generalnega tožilca je bila 12. novembra 2019 izglasovana nezaupnica moldavski vladi. Nova vlada, ki je prisegla 14. novembra 2019, je predstavila program do jeseni leta 2020 in 11. decembra 2019 odobrila akcijski načrt za obdobje 2020–2023, ki vključuje boj proti korupciji, reformo pravosodja in preiskovanje bančnih goljufij. Moldavija se je 28. maja 2020 uradno pridružila istanbulskemu akcijskemu načrtu za boj proti korupciji mreže OECD za boj proti korupciji. Poleg tega je 21. maja 2020 sprejela zakon o sankcijah za preprečevanje pranja denarja.

Vlada je v okviru pobude za reformo pravosodja decembra 2019 predlagala spremembe sprejetega in objavljenega zakona o vrhovnem sodnem svetu[16]. Beneško komisijo je zaprosila za nujno mnenje o osnutku zakona in ta je v njej izrazila obžalovanje zaradi sprememb, ki so

[15] Kriminalna mreža je z zlonamerno programsko opremo GozNym okradla več kot 41 000 žrtev, predvsem podjetij in njihovih finančnih institucij. Za kriptiranje zlonamerne programske opreme so bili uporabljeni tako imenovani kripterji (vključno z enim v Baltiju v Moldaviji), da je protivirusni programi ne bi mogli zaznati.

[16] Zakon št. 193 z dne 20. decembra 2019 o spremembah zakona o vrhovnem sodnem svetu.

bile domnevno sprejete v naglici.[17] Na podlagi teh sprememb so bili marca 2020 imenovani štirje nepoklicni člani vrhovnega sodnega sveta. Beneški komisiji je bil predložen osnutek ustavnih sprememb za reformo sodstva, zlasti vrhovnega sodnega sveta. Medtem ko je bilo več predlogov pozitivno ocenjenih, je bila Beneška komisija kritična do imenovanj iz marca 2020 in je vlado pozvala, naj to vprašanje obravnava v postopku ustavne reforme[18]. Osnutka strategije za reformo pravosodja in akcijskega načrta 2020–2023 sta bila predložena Svetu Evrope za vpogled.

Moldavija je 19. julija 2019 za štiri mesece začasno prekinila program „državljanstvo za naložbe“, decembra 2019 pa je prekinitev podaljšala še za dva meseca. Od uvedbe programa do moratorija je državljanstvo Moldavije pridobilo osem oseb, 34 vlog (vloženih pred prvim moratorijem) pa se je še obravnavalo. Vlada je 26. februarja 2020 sprejela nov zakon, s katerim je bil uveden nov moratorij do 1. septembra 2020. O zakonu se je glasovalo 28. februarja 2020 na dveh obravnavah, novi moratorij pa je začel veljati 20. marca 2020. Parlament je 18. junija 2020 sprejel zakon o ukinitvi programa „državljanstvo za naložbe“ s 1. septembrom 2020 (prenehanje veljavnega moratorija). Do ukinitve programa se bodo nadalje obravnavale samo obstoječe vloge. Komisija pozorno spremlja, da so za vloge, ki so bile prejete pred začetkom veljavnosti moratorija in ki bodo nadalje obravnavane do ukinitve programa 1. septembra 2020, vzpostavljeni zanesljivi varnostni pregledi in preverjanja preteklosti prosilcev.

Kar zadeva krizo zaradi COVID-19, je parlament 17. marca 2020 razglasil 60-dnevne izredne razmere in spremenil zakon o izrednih razmerah, da bi lahko parlament izglasoval sistemske zakone in da bi se omogočila določena prožnost vladnim organom, pristojnim za obvladovanje izrednih razmer, tj. odboru za izredne razmere – ki ga usklajuje predsednik vlade –, ministrstvu za notranje zadeve in inšpektoratu za izredne razmere. Istega dne so bile izredne razmere razglašene v Pridnestrju, prvotno samo za 30 dni, vendar so bile nato podaljšane do 15. maja. Vlada je 1. aprila prevzela odgovornost za sprejetje socialno-ekonomskega svežnja za odpravo posledic COVID-19, ki ga je nato ustavno sodišče 9. aprila zamrznilo, 13. aprila pa je sveženj razglasilo za neustaven. Odbor za izredne razmere je 10. aprila sprejel večino ukrepov, vključenih v sveženj. Parlament je 23. aprila odobril ustrezni popravek proračuna, predsednik pa je razglasil s tem povezane zakone, ki so nato začeli veljati 25. aprila.

Na podlagi zgornje analize je Moldavija sprejela ukrepe, opredeljene v drugem poročilu, in še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima. Prejšnja moldavska vlada je pod vodstvom tedanje predsednice vlade Maie Sandu uvedla pomembne ukrepe v zvezi z merilom za boj proti korupciji, nova vlada pa jih mora v celoti izvajati in ohraniti. Kljub znižanju stopnje vračanja se je dobro sodelovanje na področju ponovnega sprejema nadaljevalo in bi ga bilo treba ohraniti. Kar zadeva nedovoljene migracije, mora Moldavija okrepiti prizadevanja in sprejeti ukrepe za obravnavanje povečanja neutemeljenih prošenj za azil.

Nadalje je treba obravnavati naslednja področja:

- okrepitev operativnega sodelovanja za hitro zmanjšanje števila neutemeljenih prošenj za azil, ki jih v schengenskem območju + vložijo državljani Moldavije;

[17] Mnenje Beneške komisije CDL-PI(2020)001.
[18] Mnenje Beneške komisije CDL-AD(2020)001.

- nadaljnje organiziranje kampanj za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov;
- nadaljevanje učinkovitih posvetovanj za sprejetje strateškega koncepta in akcijskega načrta za reformo pravosodja na podlagi celovite diagnostike ob zagotovitvi širokega soglasja deležnikov ter ob strogem upoštevanju ustave in evropskih standardov;
- zagotovitev napredka pri sprejemanju ustavnih sprememb v zvezi s sodstvom v skladu s priporočili Beneške komisije;
- znatno zmanjšanje obstoječih zaostankov na področju preverjanja e-prijav premoženjskega stanja s strani nacionalnega organa za integriteto ter zagotovitev učinkovitega izvajanja strategije za odvzem premoženjske koristi in sistema za prijavo premoženjskega stanja v zvezi z vsemi akterji na visoki ravni;
- okrepitev prizadevanj za izvedbo in dokončanje nepristranske ter celovite preiskave in pregona bančnih goljufij iz leta 2014, da bi se vsi odgovorni brez odlašanja privedli pred sodišče in bi se izterjala protipravno prilaščena sredstva.

Ukrajina

Nedovoljene migracije, prošnje za azil in ponovni sprejem

Med letoma 2018 in 2019 se je število zavrnitev vstopa državljanov Ukrajine v schengensko območje + povečalo za 25 % (s 53 185 na 66 390), povečalo pa se je tudi število državljanov Ukrajine, za katere je bilo ugotovljeno nezakonito prebivanje, in sicer za 11 % (s 37 410 na 41 705).
Število prošenj za azil, ki so jih v schengenskem območju + vložili državljani Ukrajine, se je zmanjšalo za 5 %, pri čemer je bilo leta 2019 vloženih 9 505 prošenj, leta 2018 pa 10 035. Stopnja ugodno rešenih prošenj za azil se je leta 2019 znižala na 10,2 % (v primerjavi s 17,3 % leta 2018). V prvem četrtletju leta 2020 je bilo sporočenih 1 570 prošenj za azil, kar je 41 % manj kot v enakem obdobju leta 2019.

Kar zadeva sodelovanje na področju ponovnega sprejema, se je stopnja vračanja znižala, in sicer je leta 2019 znašala 73 % (v primerjavi s 85 % leta 2018), pri čemer je bilo dejansko vrnjenih 27 200 državljanov Ukrajine. Ker pa države članice EU poročajo o dobrem sodelovanju na področju ponovnega sprejema domačih državljanov in tudi državljanov tretjih držav, se to znižanje stopnje vračanja ne bi smelo pripisati slabemu izvajanju ali spremembam pri sodelovanju. Trenutno se izvaja projekt, ki ga financira EU in je namenjen razvoju elektronskega sistema za upravljanje primerov ponovnega sprejema, da bi se povečala učinkovitost operativnega sodelovanja.

Ukrajina je še naprej organizirala kampanje za obveščanje svojih državljanov o njihovih pravicah in obveznostih pri potovanju brez vizumov v EU.

Država krepi svoja prizadevanja na področju upravljanja meja. Januarja 2019 je kabinet ministrov ustanovil medagencijsko delovno skupino, katere glavni cilj je usklajevanje operativnih politik, povezanih z upravljanjem meja. S strokovno podporo EU je bila pripravljena nova celovita strategija za integrirano upravljanje meja za obdobje 2020–2025; sprejeta je bila julija 2019. S strategijo povezan akcijski načrt je bil sprejet novembra 2019. Potekajo razprave o potrebi po inkriminaciji tihotapljenja vsega blaga (in ne le trošarinskega blaga) kot nepogrešljivem dejavniku upravljanja meja, pri čemer Ukrajina doslej ni sprejela jasnih zavez.

Ukrajina je zaradi krize, ki jo je povzročil COVID-19, uvedla vrsto ukrepov, med drugim splošno prepoved vstopa tujih državljanov, z izjemami, ter prekinitev vseh rednih mednarodnih komercialnih letalskih povezav, vlakovnega in avtobusnega prometa v državo in iz nje od 17. marca 2020. 25. marca 2020 so po vsej državi začele veljati določbe o izrednih razmerah, kar je vključevalo poostrene ukrepe javnega reda, obvezne zdravniške preglede oseb s simptomi COVID-19 in prisilno hospitalizacijo ali karanteno za te osebe, pa tudi okrepljeno komunikacijo z državljani in sanitarne ukrepe, vključno z razkuževanjem javnih objektov. Ti ukrepi so bili podaljšani do 31. julija 2020, pri čemer je glede na razvoj epidemiološkega stanja omogočeno rahljanje omejitev po posameznih regijah.

Ukrajina je v tem obdobju v domovino vrnila več tisoč državljanov, zlasti z več sto leti, ki jih je občasno organizirala v ta namen.Vlada je odredila, naj se 15. junija 2020 znova vzpostavi mednarodni promet na ukrajinskih mednarodnih letališčih. Od tega datuma se postopno znova vzpostavljajo komercialni leti, odvisno tudi od epidemiološkega stanja, dvostranskih sporazumov in izrednih ukrepov, ki veljajo v tretjih državah, med drugim v državah članicah EU.

Javni red in varnost

Ukrajinske organizirane kriminalne združbe so vse bolj vključene v nedovoljen promet s prepovedanimi drogami, organizirana kazniva dejanja zoper lastnino, zlasti krajo motornih vozil, ter sheme naložbenih goljufij in korupcijo v športu. Pogosto sodelujejo z organiziranimi kriminalnimi združbami iz drugih držav. Ukrajinski storilci kaznivih dejanj kibernetske kriminalitete so še naprej vpleteni v različne vrste kibernetske kriminalitete, med drugim v napade na državljane EU in druge tarče v EU. Poleg tega konflikt v Ukrajini in dejansko pomanjkanje nadzora nad deli vzhodne ukrajinske meje še naprej pomenita tveganje za preusmeritev strelnega orožja in drugega blaga, ki se tihotapi/preprodaja, iz te regije v EU. Ukrajinski državljani so v zadnjih letih tudi med najpogosteje prijavljenimi žrtvami trgovine z ljudmi, ki niso državljani EU.

Ukrajina je okrepila prizadevanja na področju mednarodnega sodelovanja, med drugim z Europolom. Ukrajinski organi kazenskega pregona sodelujejo v skupnih operacijah v okviru političnega cikla EU/EMPACT. Ukrajina razvija mednarodno sodelovanje na področju kazenskega pregona za boj proti organiziranemu kriminalu. EU dejavno podpira ukrajinske organe kazenskega pregona pri krepitvi njihovih zmogljivosti prek vodilnega podpornega projekta PRAVO Police[19] in svetovalne misije EU. Čeprav Ukrajina še vedno nima krovne strategije za reorganizacijo sektorja kazenskega pregona, nadaljuje reformo nacionalne policije. Pod vodstvom Ukrajine je bila na podlagi metodologije Europola nedavno razvita metodologija za ocenjevanje varnosti za boj proti organiziranemu kriminalu (SOCTA), ki je pomemben korak za boj proti organiziranemu kriminalu in izboljšanje notranjega sodelovanja med organi kazenskega pregona, vendar še vedno čaka na odobritev.

Ukrajina je na področju boja proti korupciji še naprej nadgrajevala prejšnji napredek, dosežen pri vzpostavljanju učinkovitega institucionalnega okvira, vključno z novim visokim protikorupcijskim sodiščem, ki je začelo delovati 5. septembra 2019. To še vedno ni dobilo

[19] Program, vreden 36 milijonov EUR, je namenjen podpori pri oblikovanju učinkovitega sistema preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, ki spoštuje človekove pravice, v podporo ukrajinskemu ljudstvu, pri čemer se zagotovi potrebna podpora ukrajinski nacionalni policiji in drugim ukrajinskim organom, pristojnim za kazenski pregon (december 2017–junij 2021).

stalnih prostorov, ki so bistveni za zagotovitev neodvisnosti in trajnostnosti njegovega dela. Pomembna koraka sta bila odprava obveznosti aktivistov na področju boja proti korupciji in tujih članov nadzornih odborov podjetij v državni lasti, da predložijo elektronske prijave premoženjskega stanja, ter ponovna inkriminacija nezakonite obogatitve in uvedba določb o zaplembi, ki ne temelji na obsodbi. Dosežen je bil napredek pri učinkovitem in avtomatiziranem preverjanju elektronskih prijav premoženjskega stanja, zlasti z zagotovitvijo, da ima nacionalna agencija za preprečevanje korupcije popoln in avtomatiziran dostop do vseh ustreznih registrov in zbirk podatkov.

Oktobra 2019 je bil sprejet zakon, ki predvideva popoln preustroj nacionalne agencije za preprečevanje korupcije, zlasti pa spremembo njene vodstvene strukture iz kolegijskega organa v strukturo z enim direktorjem. Januarja 2020 je bil po preglednem izbirnem postopku, v katerem so sodelovali mednarodni strokovnjaki, imenovan novi vodja nacionalne agencije za preprečevanje korupcije.

Po stalnem mednarodnem pritisku v zadnjih nekaj letih je bilo oktobra 2019 nacionalnemu uradu za boj proti korupciji končno dodeljeno avtonomno pooblastilo za prisluškovanje telefonskim pogovorom.

Pomisleki v zvezi z neodvisnostjo oddelka specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji, ki so jih leta 2018 sprožile trditve, da naj bi vodja tega oddelka zagrešil kršitev dolžnega ravnanja, niso bili obravnavani. Kljub napetostim zaradi teh trditev sta nacionalni urad za boj proti korupciji in oddelek specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji leta 2019 še naprej dejavno sodelovala, pri čemer je bilo v zadnjih šestih mesecih leta 2019 na področju korupcije razkritih več oseb kot v celotnem letu 2018. Poskusi razrešitve vodje nacionalnega urada za boj proti korupciji so ponovno dobili zagon v začetku februarja 2020, ko je parlamentarna peticija za njegovo razrešitev zbrala več kot 200 podpisov, čeprav ni bil izpolnjen nobeden od razlogov za razrešitev. Po spornem in močno spolitiziranem imenovanju revizorjev za zunanjo revizijo nacionalnega urada za boj proti korupciji leta 2018 je novo vodstvo preklicalo prejšnja imenovanja, novih revizorjev pa ni imenovalo. Negativna ugotovitev revizije je razlog za razrešitev vodje nacionalnega urada za boj proti korupciji.

Junija 2020 je generalno državno tožilstvo začelo izbirni postopek za novega vodjo oddelka specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji, pri čemer je imenovalo štiri člane izbirne komisije. Preostalih sedem članov mora imenovati parlament. Novi vodja oddelka specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji naj bi delo začel jeseni 2020.

Decembra 2019 je bil sprejet zakon o ponovni vzpostavitvi državnega preiskovalnega urada, pristojnega za preiskovanje kršitev javnih uslužbencev (vključno s kaznivimi dejanji korupcije, ki jih mandat nacionalnega urada za boj proti korupciji ne zajema), pri čemer je bil imenovan vršilec dolžnosti direktorja. Izbira stalnega vodje državnega preiskovalnega urada je odložena zaradi političnih nesoglasij o sestavi izbirne komisije.

Na podlagi zgornje analize je Ukrajina sprejela ukrepe, opredeljene v drugem poročilu, in še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima. Kljub znižanju stopnje vračanja se je dobro sodelovanje na področju ponovnega sprejema nadaljevalo in bi ga bilo treba ohraniti, enako pa velja tudi za sodelovanje z EU in državami članicami v zvezi z ukrepi za reševanje izzivov na področju migracij in zmanjšanje varnostnih tveganj. Ukrajina je nadaljevala prizadevanja na področju pravne države. Vendar si mora bolj prizadevati, da bi se zagotovili trajnostni rezultati, zlasti v zvezi z bojem proti korupciji in

organiziranemu kriminalu ter pri nadaljnjih izboljšavah sistema integriranega upravljanja meja (vključno z inkriminacijo tihotapljenja vsega blaga). Potrebni so tudi ukrepi za takojšnje obravnavanje izzivov, povezanih z nedovoljenimi migracijami.

Nadalje je treba obravnavati naslednja področja:

- okrepitev operativnega sodelovanja z državami članicami za zmanjšanje nedovoljenih migracij državljanov Ukrajine v schengensko območje +;
- nadaljnje organiziranje kampanj za obveščanje o pravicah in obveznostih pri potovanjih brez vizumov;
- zagotovitev neodvisnosti, učinkovitosti in trajnostnosti institucionalnega okvira za boj proti korupciji ter preprečitev politizacije dela vseh organov kazenskega pregona. Zlasti je treba obravnavati trdovratne pomisleke glede neodvisnosti in integritete oddelka specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji, vključno z zagotovitvijo verodostojnega izbirnega postopka za naslednjega vodjo tega oddelka. Zagotoviti je treba, da imenovanje in razrešitev vodstev vseh organov kazenskega pregona potekata strogo v skladu z zakonom. Zagotoviti je treba, da ponovno vzpostavljena nacionalna agencija za preprečevanje korupcije verodostojno izpolnjuje svoj mandat, med drugim z nadaljnjim upravljanjem popolnoma delujočega in učinkovitega sistema za preverjanje prijav premoženjskega stanja;
- okrepitev zmogljivosti nacionalne policije ter izboljšanje sodelovanja in razmejitve pooblastil med organi kazenskega pregona, da bi se bolje obravnaval organizirani kriminal.

III. Sklepne ugotovitve

Komisija meni, da ocenjene države na podlagi analize, predstavljene v tem poročilu, in priloženega delovnega dokumenta služb Komisije še naprej izpolnjujejo zahteve v zvezi z liberalizacijo vizumskega režima. V tem poročilu so opredeljeni nadaljnji ukrepi, ki jih je treba – v nekaterih primerih takoj – sprejeti na posameznih področjih, da bi se zagotovilo nenehno izpolnjevanje meril.

Komisija v okviru širšega odziva na COVID-19 preusmerja pomoč iz predpristopnega instrumenta oziroma evropskega instrumenta sosedstva za države Zahodnega Balkana oziroma vzhodnega partnerstva za nujne potrebe in odpravo družbeno-gospodarskih posledic. Od začetka pandemije so države Zahodnega Balkana in vzhodnega partnerstva uvedle najrazličnejše ukrepe in vrnile svoje državljane v domovino, med drugim iz schengenskega območja +.

Še naprej vzbuja zaskrbljenost veliko število **neutemeljenih prošenj za azil**, ki jih vlagajo državljani **Albanije** in **Gruzije**. Nekatere države članice poročajo, da se prošnje za azil vlagajo zaradi želje po zdravstveni oskrbi v EU (to velja zlasti za prošnje gruzijskih državljanov). Opaženo je bilo povečanje nedovoljenih migracij iz **Gruzije, Ukrajine, Srbije** ter **Bosne in Hercegovine**. Še vedno je veliko nedovoljenih migracij **državljanov Albanije**. Države Zahodnega Balkana in vzhodnega partnerstva so sprejele ukrepe za obravnavanje teh izzivov, vendar so potrebna močnejša prizadevanja, da bi se zagotovili boljši in trajnostni rezultati.

Zaradi nezadostnih sprejemnih zmogljivosti v nekaterih državah Zahodnega Balkana (zlasti v Bosni in Hercegovini) se pojavljajo pomisleki glede zmogljivosti za celovito obravnavo izzivov, povezanih z nedovoljenimi migracijami. Kljub znižanju stopnje vračanja se

sodelovanje pri ponovnem sprejemu in vračanju nemoteno nadaljuje z vsemi državami Zahodnega Balkana in vzhodnega partnerstva. Vendar bi bilo treba ohraniti stabilno stopnjo vračanja in ponovnega sprejema domačih državljanov, ponovni sprejem državljanov tretjih držav pa bi bilo treba še izboljšati zlasti v državah Zahodnega Balkana.

Zelo je pomembno, da se hitro podpišejo in začnejo izvajati preostali sporazumi o statusu glede ukrepov Frontexa, saj bo to prispevalo k boljšemu upravljanju nedovoljenih migracij, čeprav so za upravljanje zadevnih meja še vedno odgovorne predvsem države Zahodnega Balkana.

Da bi se zagotovili dobro upravljanje migracij in varno okolje, ki sta temeljni pogoj za redno izpolnjevanje meril, Komisija poziva vse države, katerih državljani so izvzeti iz vizumske obveznosti, **naj zagotovijo usklajenost z vizumsko politiko EU**.

Države Zahodnega Balkana in vzhodnega partnerstva so še naprej sprejemale ukrepe **za preprečevanje organiziranega kriminala in boj proti njemu**. Vendar pa morajo biti ta prizadevanja trajna, poleg tega jih je treba še dodatno okrepiti. Organizirane kriminalne združbe iz teh držav so še naprej dejavne na področju nedovoljenega prometa s strelnim orožjem in nedovoljene trgovine z različnim nezakonitim blagom (zlasti drogami in tobakom) ter na področju kaznivih dejanj zoper lastnino, kriminala, povezanega z motornimi vozili, pranja denarja, trgovine z ljudmi[20], tihotapljenja migrantov in kibernetske kriminalitete.

Korupcija na visoki ravni ostaja težava v vseh državah, zajetih v tem poročilu. Tako kot v prejšnjih letih je v poročilu opredeljeno, da mora **Moldavija** nujno sprejeti ukrepe za takojšnjo zagotovitev izpolnjevanja merila za boj proti korupciji. Vlada nekdanje predsednice vlade Maie Sandu je sprejela nekaj pomembnih ukrepov, nova moldavska vlada pa jih mora izvajati in okrepiti. V **Ukrajini** poteka proces reform, zlasti na področju boja proti korupciji, tako da se pričakuje nadaljnji napredek.

Skupni akcijski načrt EU in Zahodnega Balkana za boj proti terorizmu je bil potrjen 5. oktobra 2018. Eno leto po tem so potekala pogajanja o dvostranskih dogovorih, ki so bili nato podpisani z vsemi partnericami z Zahodnega Balkana. Ti dvostranski dogovori so pomemben mejnik pri obravnavanju ključnih prednostnih varnostnih področij, vključno s preprečevanjem vseh oblik radikalizacije in nasilnega ekstremizma, ter izzivov zaradi vračanja tujih terorističnih bojevnikov in njihovih družin. Ti dogovori bi se zdaj morali dejavno izvajati.

Izpolnjevanje meril za liberalizacijo vizumskega režima je nenehen in trajen proces. Zato se bo nadaljevalo strogo spremljanje, med drugim s sestanki višjih uradnikov, rednimi sejami pododbora za pravosodje, svobodo in varnost ter dialogom med EU in državami, katerih državljani so izvzeti iz vizumske obveznosti, za države Zahodnega Balkana pa se bo to spremljanje izvajalo tudi v okviru rednih poročil o širitvi ter po potrebi v okviru pogajanj za pristop k EU.

[20] Trgovina z ljudmi ostaja zelo donosna oblika hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala, katere glavno gonilo so veliki dobički in povpraševanje, ki spodbuja vse oblike izkoriščanja. Za trgovino z ljudmi niso potrebni prehodi mej, veliko ljudi pa je žrtev tovrstne trgovine znotraj nacionalnih meja, tudi v EU. Države so si prizadevale za obravnavanje trgovine z ljudmi. Še vedno je ključno zagotoviti, da imajo vse žrtve, tudi tiste, ki so žrtve trgovine z ljudmi znotraj nacionalnih meja, dostop do ustrezne pomoči in podpore. Pri tem je treba upoštevati, da ženske in dekleta še vedno predstavljajo večino svetovnih žrtev trgovine z ljudmi in da se z njimi trguje zlasti za namene spolnega izkoriščanja. V središču vseh ukrepov za boj proti trgovini z ljudmi mora ostati preprečevanje, pri čemer se je treba osredotočiti na boj proti kulturi nekaznovanja za vse storilce tega kaznivega dejanja, ki taka kazniva dejanja spodbuja.